

## 1.2 - Cultuur

### Wat is cultuur?

**Cultuur** gaat over bepaalde kenmerken, gewoonten en opvattingen waarmee een groep mensen/een volk zich onderscheidt van andere mensen. Het aanleren van cultuur gebeurt overal en het is vaak moeilijk een hele andere cultuur te begrijpen, omdat we de neiging hebben deze te beoordelen vanuit onze eigen gewoonten.

### Cultuurelementen

Taal, manier van eten, kleden en opvattingen zijn allemaal **cultuurelementen** die iemand leert van zijn eigen groep. Veel opvattingen komen van ouders.

Een cultuur heeft **materiële cultuurelementen**, deze zijn zichtbaar, en **immateriële cultuurelementen**, deze zijn niet te zien.

### Spreading van culturen

Het verspreiden van culturen over andere delen van de wereld noemt men **cultuurverspreiding**.

→ Koloniseren, landen koloniseren en laten hun sporen op verschillende plekken achter en nemen zo ook weer dingen mee terug.

Tegenwoordig is migratie een belangrijke vorm van cultuurverspreiding. Net als toerisme, internationale handel en social media. Op deze manier worden materiële cultuurelementen gemakkelijk overgenomen en daar waar culturen zich vervolgens ontmoeten, beïnvloeden ze elkaar.

### Wat is identiteit?

**Identiteit** is dat wat uniek of eigen is aan iemand of een groep. Cultuurkenmerken zijn kenmerken waarmee je je onderscheidt van anderen.

Naast een nationale identiteit kun je je ook een lokale/regionale identiteit hebben en een geloof aannemen (religieuze identiteit). Kortom, iemand kan meerdere identiteiten hebben.

→ Iemand aan de andere kant van de wereld kan dezelfde identiteit hebben als jij.

## 1.3 - Integratie en segregatie

### Multiculturele samenleving

**Multiculturele samenleving**, een land met groepen mensen van verschillende culturen. De cultuur met de meeste invloed op de samenleving noemt men de **dominante cultuur**.

Een kleine bevolkingsgroep met eigen cultuurkenmerken, die anders zijn dan de meerderheid van de bevolking, noemt men een **culturele minderheid**.

Als een kleine groep mensen zich onderscheidt op basis van **etniciteit** (afkomst), dan noemt men dat **etnische minderheid**.

### Concentratie van minderheden

Migranten met een niet-westerse achtergrond vind je vaak in de Randstad of in grensgebieden, omdat ze de neiging hebben om bij elkaar te gaan wonen.

Het apart wonen van bepaalde bevolkingsgroepen in eigen woonwijken noemt men **ruimtelijke segregatie**. **Segregatie** betekent letterlijk scheiding.

Redenen:

→ Migranten reizen soms familie of vrienden achterna, zodat die hen kunnen helpen bij het vinden van een woning in de buurt.

→ Migranten uit een groep zoeken vaak in dezelfde periode naar goedkope woningen. Ze komen daardoor tegelijk in wijken of buurten te wonen waar op dat moment de huurprijzen laag zijn.

→ Nieuwkomers (migranten) hebben nog geen netwerk in het nieuwe gebied en vinden het vaak prettiger om bij landgenoten te wonen, zodat deze hen verder kunnen helpen.

### Voor- en nadelen van segregatie

Voordelen ruimtelijke segregatie:

→ Voelen zich veilig in nabijheid van bekenden.

→ Voelen zich niet buitengesloten

→ Wonen dicht bij voorzieningen van hun etnische groep.

Nadelen:

→ Bewoners worden minder snel opgenomen in hun nieuwe samenleving.

→ Bewoners leren de taal minder snel.

Wanneer bevolkingsgroepen met een migratieachtergrond, met eigen culturele kenmerken, opgenomen worden in een samenleving noemt men dat **integratie**.

Sommige migranten passen hun levenswijze volledig aan, anderen houden vast aan hun eigen cultuur. Voor de meesten geldt dat ze voor een deel integreren en voor een deel hun eigen cultuur behouden. De snelheid van integratie hangt af van hoe groot de cultuurverschillen zijn, hoe belangrijk het wonen in aparte woonwijken voor minderheden is en wat het overheidsbeleid is.

### Overheidsbeleid

In de jaren zeventig (rellen, aanleiding; meerderheid bevolking in Rotterdam had een migratieachtergrond) voerde de overheid een **spreidingsbeleid** in, een aanpak waarbij groepen mensen op een bepaalde manier over de wijken worden verspreid. Het spreidingsbeleid is echter discriminatie. Toch komt de discussie over het spreidingsbeleid regelmatig terug.

## 1.4 - Grenzen

### Waar ligt de grens?

Het grondgebied van een land heeft altijd grenzen. Een **grens** is een denkbeeldige lijn die aangeeft hoe ver ons grondgebied/territorium reikt (inclusief wateren). Het grondgebied hoeft geen aaneengesloten gebied te zijn.

→ Soms bevindt een stuk grond van een staat zich in het land van een andere staat.

Gebied dat geheel omringd wordt door het grondgebied van een andere staat: **enclave**.

### Soorten grenzen

**Kunstmatige grens:** grens door de mens bepaald.

**Natuurlijke grens:** wateren of bergen.

Er zijn veel onregelmatige lijnen door vroegere oorlogen om grondgebied.

Wanneer je een postcode grens overgaat merk je dit niet, maar bij een landsgrens staat altijd een bordje met de naam van het te betreden land.

### Natie en staat

**Staat:** regering is de baas van het grondgebied. De regering maakt de wetten en regels voor alle inwoners.

**Natie:** groep mensen die (door dingen als waarden, taal, belangen, ideeën) een gemeenschappelijke eenheid vormt.

**Natiestaat:** regering is de baas op eigen grondgebied. Deze regering maakt regels en wetten voor de inwoners. In zo'n staat heeft het grootste deel van de inwoners het gevoel dat ze bij elkaar horen door een gemeenschappelijke taal, cultuur of geloof. Er is altijd een overheersende natie.

### Grenzen en identiteit

Wereldschaal: de economische, politieke en culturele samenhangt neemt toe → **globalisering** → vervagende grenzen. Sommig mensen voelen zich onveilig bij de globalisering.

→ Weerstand uitbreiding EU, bijv. tegen één Europees leger.

Deze globalisering roept **nationalisme** op: gemeenschappelijk gevoel dat zich uit in een sterke voorkeur voor eigen land en volk.

Het is een roep om bescherming. Bescherming tegen werkloosheid en de eigen cultuur die in een grenzeloze wereld dreigt te vervagen. Grenzen kunnen er dus voor zorgen dat mensen zich thuis voelen in een staat. Ze versterken de nationale en culturele identiteit van een volk.

## 1.7 - Cultuurgebieden

### Indeling in cultuurgebieden

Naast verschillen tussen landen en culturen, zijn er ook overeenkomsten. Landen die een aantal van de overeenkomstige cultuurelementen hebben vormen samen een **cultuurgebied**. Vaak hebben deze landen een gemeenschappelijke geschiedenis.

### Kenmerken cultuurgebieden

De twee belangrijkste kenmerken voor het indelen van cultuurgebieden zijn religie en taal. Daarnaast zijn bijvoorbeeld ook posities van vrouwen een factor in het indelen van cultuurgebieden. Net als democratie en persvrijheid. Hoeveel van deze kenmerken gebruikt worden voor de indeling is verschillend.

→ Als mensen dezelfde taal spreken betekent dat niet dat zij verbonden zijn.

### Ondanks verschillen toch eenheid

→ Noord Amerika en Latijns Amerika: een eenheid, door dezelfde voertaal (Engels) en één dominante godsdienst (Christendom).

Ondanks verschillen kan een cultuurgebied toch een eenheid vormen.

→ Europa: veel verschillende talen, Europa steunt op een gemeenschappelijke geschiedenis; waarbij de culturele eenheid gegroeid is door de verspreiding van het Christendom.

### De westerse wereld

Westerse wereld: Europa, Oceanië en Noord-Amerika.

Kenmerken: Christendom (dominante godsdienst), democratie, vrijheid van meningsuiting, gelijkheid en individualisme.

Sommige culturen hechten veel waarde aan de eigen rechten van een persoon, die rechten zijn dan belangrijker dan de rechten van een groep. In andere culturen is dit juist weer andersom.

Cultuur passen zich continu aan, aan veranderende omstandigheden.

→ Vroeger was kolonisatie erg belangrijk, tegenwoordig is dat migratie, handel en massamedia → hierdoor vervagen grenzen tussen cultuurgebieden.

## 1.8 - Identiteit en conflicten

### Onafhankelijkheidsstreven

Sommige bevolkingsgroepen met een eigen identiteit binnen hun land streven naar onafhankelijkheid of aansluiting bij een ander land. Ze willen door hen bewoonde gebieden los maken van het land waarin ze wonen: het **separatisme**. Ze voelen zich niet verbonden met de dominante cultuur van een land. Vaak hebben deze groepen een eigen geschiedenis en hun identiteit is, in hun eigen regio, vaak sterk.

### Separatisme heeft een politieke dimensie

**Territoriaal conflict**: onenigheid over bezit en/of bestuur van een gebied dat grenst aan twee of meer landen. Dergelijke gebied twisten gaan meestal in verband met cultuur, religie en etnisch nationalisme. Een kleine bevolkingsgroep met een eigen culturele afkomst wil dan niet meer wonen in het land met een andere dominante cultuur. Ook gaat zo'n conflict vaak over grondstoffen, vruchtbare grond of olie en gasvoorraden.

Leiders van het separatisme hebben dan ook veel invloed op het verloop van het conflict. Het kan zelfs escaleren in een gewelddadige burgeroorlog.

Een omstreden gebied kan worden toegevoegd aan het grondgebied van het moederland of juist worden losgekoppeld. Ook kan een territoriaal conflict uitmonden in **terrorisme**. Soms blijft het alleen bij een politieke campagne.

### Benadrukken van verschillen

In zo'n strijd worden verschillen tussen bevolkingsgroepen vaak uitvergroot. Een groep benadrukt dan, de in hun ogen kwalijke kanten van de andere partij.

Meestal wordt een combinatie van verschillen in cultuur, etniciteit, religie en belangen, gebruikt om de noodzaak van zelfstandigheid duidelijk te maken.

### Afloop van de onafhankelijkheidsstrijd

Een onafhankelijkheidsstrijd kan op verschillende manieren eindigen.

1. Afscheiding is gelukt → regio wordt een autonome en de hoogste macht ligt bij een eigen regering.
2. De regio wordt een aparte deelstaat in een federatie (land waarin deelstaten veel politieke autonomie hebben).
3. De strijd mislukt en de regio moet een deel van de autonomie inleveren.